

Individuella kalkar.

Med anledning av att den utomlands, särskilt i Tyskland, under de sista decennierna mycket livligt debatterade frågan om individuella kalkar vid nattvardsgång på sista tiden jämväl blivit aktuell hos oss, har redaktionen begärt några uttalanden i saken. Här nedan publiceras dels ett meddelande från kyrkoherden i S:ta Claras församling i Stockholm, G. Bokander, dels ett uttalande av professorn vid Åbo akademi Y. Brilioth.

I.

Pastor Olfert Ricard hade haft en ungdomsvecka med rikt givande föredrag varje afton i S:ta Clara överskullad kyrka. Veckan skulle avslutas med nattvardsgång söndag afton, och Ricard hade förklarad sig vilja vara med. Men när han kom i kyrkan och fick se anordningarna, sade han: »Har ni gemensamhetskalk? Ja, då vill jag inte vara med. Sådant anse vi för griseri i Danmark». — Från den stunden släppte mig icke tanken, att det åtminstone i någon Stockholmskyrka borde för dem som så önska finnas individuella kalkar. Och varför ej just i vår kyrka? Genom kyrkorådets och församlingens välvilliga tillmötesgående blev också detta önskemål nått sistlidne höst.

Jag tror ej just på faran av att dricka ur gemensam kalk, isynnerhet när nödiga och möjliga försiktighetsmått vidtagas. Men faktiskt finns det människor, som känna obehag vid tanken på den, och som därav störas i sin andakt, kanske till och med bli borta från nattvarden. De vilja ej gärna annars dricka ur en bägere, som någon annan redan druckit ur. Skall det vara nödvändigt att göra detta just vid nattvardsfirandet? Och om någon enda ärlig själ, som längtar efter att få deltaga i nattvarden enstående högtid, avhållas därifrån av snygghets- eller hälsoskäl, borde detta väl vara anledning nog att

försöka ett annat sätt för vinets distribuering.

Det är sant: den gemensamma kalken framför allt är ju symbolen för nattvarden såsom communion. Blir ej uttrycket för gemenskapen i nattvarden fördunklat genom införande av individuella kalkar? — Hårtill kan svaras: gemenskapen i nattvarden kan aldrig bero på något yttre. Det är den gemensamme Frälsaren, Jesus Kristus, som med sin förlåtande kärlek smälter alla samman. Och dessutom: den gemensamma kalken användes i alla fall. Varje nattvardsgäst får vinet ur den gemensamma kalken, men överräckt i en särskild bägere.

Något av det viktigaste vid denna form för distribuering är ju, att den ej på något sätt kommer att verka servering. Så kan lätt komma att ske. Och det skulle ju ej utan skäl kännas som en profanering av det heliga. Alla, som deltagit i nattvardsgång i vår kyrka efter införande av de individuella kalkarna, ha funnit, att den faran blivit lyckligt avvärjd.

Anordningen är följande. De små kalkarna äro på förhand placerade på en liten hylla, som är fäst vid insidan av altarrunden. Den är av oxiderad koppar, beklädd med refflat gummi. Såsom en ej alldeles oviktig detalj bör kanske nämnas, att kalkarna stå före användandet upp- och ned-

vända. Detta gör, att prästen ej kan riskera att taga någon, som redan använts. Den stora kalken har försetts med en insats, som gör det möjligt att ur den hålla vinet i småkalkarna utan att spilla. De smärre kalkarna äro till formen en förminskad upplaga av en vanlig nattvardskalk.

Vi ha för vår kyrka anskaffat 100 kalkar. Våra nattvardsgångar äro, tyvärr, i regel ej större än att detta antal väl räcker till. Vid skärtorsdagens nattvardsgång torde detta ej bli fallet. Då har jag tänkt mig, att diakonissan skulle mellan omgångarna gå innanför altarrunden och hämta de redan använda kalkarna för att skölja dem i sakristian. Hennes dräkt, hennes personlighet och hela det tankekomplex, som hennes åsyn väcker, göra, att hennes uppträdande ej gärna kan verka störande för andakten.

Priset på kalkarna är 17 kr. stycket vid leverans av 100 stycken. Insatsen kostade 95 kr. Men så är

ock allt av äkta silver. Man kan ju, om ekonomin sådant fordrar, även ha billigare material, t. ex. tenn.

Den enda olägenheten jag funnit med de individuella kalkarna är, att nattvardsgången tager längre tid, och att distribueringen blir betydligt mera tröttande på grund av den stora kalkens rätt mycket ökade tyngd.

Om någon så frågar, huruvida förändringen betytt någon ökning av nattvardsgästernas antal, så måste jag svara: nej, ännu har ingen sådan förmärkts. Det kan ju hända, att den kommer. I varje fall är jag och många med mig tacksam för den. Och till min förvåning har jag ej försport, att någon enda av kyrkfolket tagit anstöt av förändringen. Den har ej alls väckt någon sensation, vilket jag är mycket tacksam för, så mycket mera som jag nästan fruktat något sådant.

Gustaf Bokander.

II.

Anmodad att göra ett uttalande i fråga om bruket av »individuella kalkar», ber jag att få betona, att det här enligt min uppfattning endast gäller en praktisk anordning, som givetvis kan bedömas olika men aldrig kan få karaktären av en liturgisk principfråga. Att försöka göra den till en dylik vittnar om en betänklig brist på sinne för de rätta proportionerna. Ett i hög grad avskräckande exempel på hur detta kan ske erbjuder Spittas arbete »Die Kelchbewegung in Deutschland und die Reform der Abendmahlsfeier» (1904). Utom ett reformert betonat liturgiskt reformförslag (se härom mitt arbete »Nattvarden i evangeliskt gudstjänstliv», s. 244 f.) möter man här en in-

gående diskussion av aktens tekniska utgestaltung, som snarast verkar löjväckande. Skulle allvarliga skäl föreligga att i Sverige uppta denna fråga till diskussion, är det därför i hög grad att tillråda, att denna så mycket som möjligt får förbli enskild. Kyrkans centrala kultakt får ej profaneras däri-genom, att detaljerna vid dess anordning på ett sätt, som lätt blir osmakligt, skärskådas inför dagspressens publik. Att man på sina håll med framgång använt småkalkar, är mig väl bekant — i Finland sker det regelbundet i Berghällkyrkan i Helsingfors. Där vederbörande präster verkligen finna tungt vägande skäl tala för sedens införande, ha de ingen svårighet att få

råd med avseende på de yttre anordningarna. Som tillräckligt motiv för en dylik reform måste givetvis gälla, att man har sig bekant, att ett flertal församlingsmedlemmar verkligen hysa allvarliga betänkligheter mot den gemensamma kalkens bruk, eller att särskild smittofara å viss ort nödvändiggör exceptionell försiktighet. Men en

beställsam pjoskighet bör ej ha talan i denna sak. Allra minst tillkommer det prästerskapet att genom opåkallat framhållande av möjliga, sannolikt imaginära risker suggerera betänkligheter. För den gemensamma kalken talar alltjämt kyrkans gamla sedvänja samt dess symboliska innebörd.

Yngve Brilioth.

Den Heliga Nattvarden.

Y. Brilioth: Nattvarden i evangeliskt gudstjänstliv.

Trenne sakförhållanden synas mig genom prof. B:s bok om den Hel. Nattvarden ställda i särskilt klar belysning. Det första är, att den kristna Kyrkan i den H. N. äger ett av sina största andliga kapital. Detta kan man knappt undgå att få en stark känsla av, då man läser förf:s analys av det fornkristna nattvardsfirandet. Det andra är, att under medeltiden detta kapital i hög grad missbrukades. Det hade då, för att tala sena tiders språk, råkat i jobbarehänder. Det tredje är, att lika illa vårdat, som detta kapital var under medeltiden, lika illa vårdat är det för närvarande inom stora delar av den svenska Kyrkan, om än på ett rakt motsatt sätt. Var det under medeltiden missbrukat, så ligger det nu ibland oss obrukat. Härtill kunde ett fjärde sakförhållande läggas, som dock av förf. endast skisseras: skall det religiösa livet komma ut ur den utarmning, varunder det för närvarande inom större delen av vårt land trälär, måste det lära att rätt använda den H. Nattvards kapital, och härvid har det icke minst att hämta impulser från fornkyrkans nattvardsfirande.

Förf. skriver tydligen med stark

känsla för sitt ämne. Han ådagalägger stor beläsenhet, en god förmåga att fatta det centrala i problemen och en mindre vanlig förmåga att begripligt framställa de ofta ytterst inkrånglade sakerna utan att likväl alltför mycket förenkla problemen. Mot en förebräelse i detta sista hänseende garderar han sig för övrigt genom kanske väl ofta återkommande vändningar av detta innehåll: det ligger utanför ramen av detta arbete —.

Boken har både många och stora förtjänster. Utan att på något sätt vilja förringa dess övriga förtjänster skulle jag likväl som det märkvärdigaste med densamma vilja beteckna den omständigheten, att den är skriven på svenska.

Att en svensk vetenskapsman vågat gripa sig an med en stor monografi över Nattvarden ur dogmhistorisk och liturgisk synpunkt, avfattad så att den är tillgänglig för den bildade allmänheten, är onekligen något nytt och hör utan tvivel till det mest glädjande, som är att anteckna från det kyrkliga arbetsfältet under de senaste åren. I all synnerhet är det glädjande, att det liturgiska inslaget blivit så starkt, som det här är. Dels tyder det på